

ELŐFIZETÉS :

egész évre:

a „Bácskára“ . . . 6 frt.
 „Bácskai gazda“ mellék-
 lappal . . . 7 frt.
 „Bácsmegyei tanügyi fü-
 zetek“-kel . . . 8 frt.

A lap szellemi részét il-
 lető küldemények a szer-
 keztő-, anyagiak pedig a
 tulajdonosnak küldendők.

BÁCSKA.

HIRDETÉSI DÍJ :

egy 1 hasábos petit sor 10
 kr., többzetűri hirdetésnél
 olcsóbb. Nyilttér sora 25
 kr. Bélyegdíj minden hir-
 detésnél 30 kr. A hirdeté-
 sek BITTERMANN NÁN-
 DOR nyomdája és a szer-
 keztőnél fogadtatnak el.

Kéziratok nem küldetnek vissza.

Egyes szám ára 15 kr.

Megjelenik e lap minden 7., 14., 21. és 28-án

Egyes szám ára 15 kr.

Előfizetési felhívás

„B Á C S K A“

III. évfolyamára.

Helyben házhoz hordva vagy vidékre postán küldve.

A „Bácskára“ egész évre . . . 6 frt — kr.

» fél évre . . . 3 frt — kr.

» negyed évre . . . 1 frt 50 kr.

A „Bácskai Gazda“ melléklappal
egész évre . . . 7 frt — kr.A „Bácsmegyei tanügyi füze-
tek“-kel egész évre . . . 8 frt — kr.

Zombor, 1880. január 7-én.

I.

A társadalmi életnek abc-je a család. Ha igaz — amint ezredévek tanúsága szertint igaznak mutatkozik — hogy az embert bizonyos veleszületett szükség hajtja a társas életre: akkor következésszerűleg igaz az is, hogy a szülőknek, mint a jelenbeli társas élet működő tényezőinek, nem lehet mindegy azon előzmények folyása sem, melyekből a társas egyesülés rendszerint következik.

Örvendetes azt tapasztalni, hogy az anyák gondos tyúkként fődik és óvják a conventionalis érintkezési formák megengedett korlátain belül is serdülő leányukat — ezt a szép bimbót, melyet azért hajtottak, hogy aki érdemes reá, leszakaszsa és kebelére tűzze. Ha ez így nem volna, elvesztené magáról a kétnembeli fiatalság érintkezése azt a bűvészi varázst, mely a prózai élet negyven betűjéből a földi mennyország nagy encyclopaediáját össze tudja kombinálni.

Ha ugyanis az ember az életet beduini érzéketlenséggel vizsgálja; ha szemletartó birói székébe ül az ész, és a pusztá száraz logica kérlelhetlen paragrafusait reá olvassa a mai társadalmi viszonyokra: okvetetlenül beáll a kedélynek, az érzelem ezen színészének, az ész ezen bohócának, ama múmiaszerű elfásulása, mely tárgyatlan világfájdalomban keres, de nem talál megnyugvást.

Tagadhatatlan, hogy ha a becsületes munkatűrés után családalkításra képes férfi, számotvetve a sivár egyedüllét, a föladat nélküli napi tengő élet érdektelen voltával, elhatározza magát a páros életre, kénytelen számot vetni az anyagi gondok »Soll« rovatával. Az volna bizonyosan a társadalmat fenyegető járványok közül a legvégzetszerűbb, mely a komoly megfontolást megtagadó könnyelműséggel, egy lázas — mert szenvedélyes — pillanatában oda adná nemcsak a férfiúi szabadság elsősülötti lencsét, hanem a kizárólag érzelmei által kormányozott női kebeleket is egyedül arra valóknak tekintené, hogy életének megfeneklett szekerébe maga mellé azokat igába csábitsa. A férfi van hivatva a megélhetés szekerét húzni, a nő csak tolni köteles azt.

Elég sajnós a kérdés illetén állásában lépten-nyomon tapasztalni, hogy ma a házasságban sok férfi csak a megélhetés gondjaitól való szabadulást és azt keresi, hogy általa megrozzant anyagi viszonyait a fenakadás kátyújából kikötkentse. Ami a kereskedelem terén a csődötmondás, az ma a társadalmi életben a házasság: mód, egerút az egyedül-kínlódás útvesztőjéből kievickélni

Szóljatok ti, alkuba fogott ipák, házassági szerződéseket fogalmazó közjegyzők, kiházásító

irodák főnökei, faggatott telekkönyvvezetők és mindennemű közvetítők.

Semmi se jogosultabb, mint az efféle lépés előtt követendő ovatosság: semmi se jogtalanabb, mint a családalkitási képességgel a nők és szülők ellen irányzott divatos uzsora.

Igaz, hogy két oldala van a krajcárnak, s ugyanezt űzik a nővilág illetékes tagjai is. Sőt még jobban űzik, mint a férfiak! Mig ugyanis a férfi kiléte, rangja, társadalmi állása, szóval a családos élet szekere előtti vonóképesége, nyílt könyv gyanánt fekszik az érdekelt hölgyvilág előtt: addig a férfi a nőnek sem a teherviselésre való rátermettségét, sem a gondok megosztásában való készségét nem ismeri. De nem is ismerheti: mert úgy látták jónak a társadalmi formák egykori szervezői, hogy a bálók, ezek a hamis virágokból összeállított Semiramis-kertek, legyenek a kétnembeli ifjuság fesztelen közlekedésének színhelyei.

Ha már így van, nyugodjunk meg benne, mert nem változtathatunk rajta.

Mi férfiak, kik szeretünk éleslátásunkkal, tapasztalatokkal s világismerettel kérkedni, ne büntessük, de nem is szabad, hogy büntessük

gyanúnkkal azt az ártatlan nemet, melyből talán egy százalék tud csak arról, hogy ámitás is van a világon. Könnyű lesz kiegyezni: legyenek a férfiak ideálisabbak s a hölgyek reálisabbak

M.

Gazdasági egyesületünkről.

Közép-Bácska jan. 3.

A Bács-Bodrog megyei gazdasági egyesület 1879. december hó 18-án közgyűlést tartott Zomborban.

Örömmel constatáljuk, hogy a közgyűlésen szép számmal jelentek meg az egyesületi tagok, s az egyesület sorsa iránt nagy érdeklődést tanúsítottak. Szeretjük remélni, hogy az nem szalmatűz volt, hanem hogy a közszeretben részesülő egyesületi elnöknek higgadt és tapintatos vezetése alatt álló egyesületnek üdvös fejlődésénél az érdeklődés is fokozódni fog.

És kell hogy fokozódjék, mert a mi nagy, és sok tekintetben kedvező gazdasági viszonyokkal megáldott megyénknek fontos hivatása a nemzet gazdaságának emelése; az anyagi jólét eszközzése s közvetve a szellemi előhaladás felvirágoztatása. A nagy, főképen gazdálkodásra, termelésre és tenyésztésre hivatott sőt utalt megye, kebelében egy intézménnyel, melynek nagy és nemes hivatása nem kevesebb, mint a közös, az egyetemes célt vállvetett közreműködése megvaló-

TÁRCA.

Újévnapi panasz.

Sokan szokták a karácsont várni,
De én félek tőle;
Nem azért, hogy Kriszkindlit kell venni
S tán per lesz belőle.
Mert — van oly szomorú, amely örvendetes —
Nincs, hogy kinek vegyek, tehát nincs is peres.

Karácsonkor szép — ha máskor nem is —
A kisgyermek-sírás;
A nagyképű böles se akar ekkor
Külömb lenni, mint más:
Homlokára tolná a vén pápaszemet,
A bukíncezésnek se mondana *nem*-et.

A szalmára is leülne bizvást
A gyerekek mellé,
Nem bámmá, ha szent gyertyával, mézzel
Egyik össze kemé;
Az ökrös jászolra maga is lehelne . . .
Hogy a kis Jézuska meg ne fázék benne.

De én — mondom — mégis félek tőle;
Mert nyolc napra rája
Itt az újév — s az embernek ekkor
Méregtől fogy mája.
Nem ám azért, hogy lejár véle a *fertál*,
S gazda meg mosónő a kontóval helyt áll.

Amúgy is meg van ez tizenkétszer
Minden áldott évben,
Megszoktuk ezt mi, kocszából élő
Nőtlenek, már régen.
Hanem azt csak mégse szokhatja meg ember,
Hogy „Boldog újévet“ kívánjon egy — kelner.

M.

Hogy lehettem volna háziúr Pesten?

— Elbeszélése egy philologus naplójából. —

Irta: *Dekker Gyula*.

Végzett philologus vagyok, vagy mint a világ előtt szoktam magam titulálni — tanárjelölt — de csak jelölt, fájdalom már 4 éve, mert a végzet sehogy sem akart annyira kedvezni, hogy ettől az átkozott „jelölt“ szótól megszabaduljak. Nevem Sztahojek Dániel, beszélek magyarul, németül, s nevem után ítélve rám foghatják azt is, hogy tótul, azonban csalatkoznak

sulásra segíni . . . Ily nagy és nemes cél megvalósulására kell és fog is fokozódni az érdekeltség és a nagy közönség támogatása méltán elvárható.

Ellenben ha az egyesület kebelében, a mondott cél szem elől tévesztése mellett, kicsinyes személyeskedések merülnének fel, akkor biztosra foghatni, hogy az egyesületi tagok többsége — úgy mint ezelőtt megtörtént — vissza fognak vonulni.

Ezt azért említjük fel, mivel a „Pesti Napló“ és „Szabadkai Ellenőr“-ben határozottan elferditett és úgy látszik tendenciosus tudósítás jelent meg az egyesületi közgyűlésről.

A nevezett lapok tudósítója a végig inkább kedélyes mint túlkomoly tanácskozás egyes részéről nem átalja azon valótlanságot állítani, hogy „szenvédélyes és heveskedés“ is történt, — már pedig ez egyáltalában nem áll.

A Zomborban megjelenő „Bácska“ szerkesztősége a gyűlésen elejétől végig képviselve volt, és annak egész lefolyását hiven közzé tette, azonban heves és szenvédélyes vitáról egy betűt sem említ, de nem is említhet, mert hogy olyan hála Istennek nem történt, azt valamennyi jelen volt egyesületi tag — a P. N. és Sz. E. tudósítóját természetesen kivéve — jól tudja. Ne feledkezzék meg a P. N. és Sz. E. tudósítója arról, hogy a kicsinyes személyeskedést, az okszerűtlen akadékoskodást az egyesület érdekében háttérbe kell szorítanunk: mert ha azt nem tesszük, akkor akár a személyeskedés, akár a pártoskodás vagy a tétlen kö-

zöny, avagy ezek együttesen, kiszolgáltatnák rólunk ama bizonyítványt, mely egyebeken kívül még hazafias jóakaratomkat s polgári kötelességünk teljesítése iránt való törekvésünket is kétes világításban tüntetné föl.

Tíz egyesületi tag.

Mit köszönhet a pápai székek Magyarországra és viszont, I. Mátyás király korában.

(Folytatás)

A Frigyes császárral való viszonya Mátyásunknak egyéni jellemük különbségen kívül alapszik ama, Mátyás által úgy mint egész nemzete által felismert veszélyben, mely országunkat nyugotról és így a német birodalom részéről fenyegette. A Hunyady-ház ellenségei oda menekülvén a császárhoz, ez szívesen fogadja őket, és az általuk neki felajánlott koronát, mely úgy is birtokában volt, elfogadja. Később a koronának drága áron való visszaadása, adott szónak meg nem tartása, szökevényeknek, így Bekensloernek pártolása, mindazon dolgok közzé sorolandók, melyek legkevésbé sem segítették elő a két birodalom feje között volt viszonyt. Lehettek és voltak olyan okok is, melyeket a két fejedelem csak személyesen tudott, de a mely oly elkeseredettséget szült, hogy Mátyást elterelve eredeti feladatától: az országot a török ellen biztosítani, többször megújuló és több évig tartó háborúba sodorta.

ha ezt hiszik, mert én magyar, tősgyökeres magyar vagyok, a német szót privát diligentiából sajátítottam el. Értem a görögöt, jártas vagyok a latin classicusokban, ezenkívül tudok fuvolázni, franciát jární és dreischrittot, és azért még is csak nevelő vagyok a „Petőfy utcában“ egy házfelügyelőnél, hol teljes ellátáson kívül, havonként öt bankó forintot kapok. Ugy-e kérem gyenge hivatal, de mit csináljon a magam féle szegény ember, a kinek nincsen protectioja!

Beismerem, hogy mindennek egyedül én vagyok oka, de mit tehetek róla, hogy örököltem azt az átkozott családi büszkeséget, mely családomat, a nemes Sztahojek familiát jellemzi, kinek principiuma inkább éhen halni, mint nagy urak előtt meghunyászkodni. Igaz, nem halt meg éhen egyik sem közülök, mert volt miből megélniök, így nem volt mesterség e problémát felállítani, hanem az utódok, kikre nem maradt egyéb e problémánál, azok egészen másképp gondolkodtak. Túltették magokat e családi hagyományokon, s helyébe azután olyan alázatosak lettek, hogy mind a két rokonom meggörbült bele; de volt is foganatja. Egyik kanonok, a másik pedig miniszteri titkár. — Sokan, nagyon sokan helyeselték eljárásukat, én azonban határozottan kárhoztattam, és kárhoztatom most is, mert én tősgyökeres Sztahojek vagyok, ki inkább

éhen hal, mintsem akárki előtt is meghunyászkodnék. Így azután, ha csakugyan nem akartam éhen halni, kénytelen voltam a „Petőfy utcában“ egy házfelügyelőnél nevelői állomást elvállalni. És tessék elhinni, hogy büszke vagyok rá, nem vetheti senki szememre, hogy „protectionis Kind“ vagyok. Bizom szerencse csillagomban, bizom eszemben, mely végtére is utat fog törni. Ez ad nekem olyan rémitő erőt: egy házmester és kölykeinek gorombaságát bibliai szelídséggel eltűrni. De minek rajzolni tovább, a toll csak halvány fogalmat képes szenvédéseimről nyújtani.

Szegény vagyok, ugyhiszem felesleges ezt mondanom, az előzményekből úgy is tudhatja, vagy legalább következtetheti mindenki. Azonban ne tessék hinni, hogy mindig, teljes életemben az voltam, korántsem. Ó! én is tudom mit tesz az pompásan élni! Egy hosszú évig volt módomban élvezni az úrias, független életet. Annyi szent nem sok, azonban nekem, kit szerény vágyakkal áldott meg a teremtő, elég volt arra, hogy majd háziúr lettem Pesten. Higyjék meg, nincs oly mozzanata az emberi életnek, mely engem kizökkentene a rendes kerékvágásból, azonban ha véletlenül a „Museum utcába“ vetődöm, akkor igazán, de igazán elszorul a szívem, midőn meglátom azt a szép, gyönyörű emeletes házat, melyet kicsi hián nem mondtam

Mátyásnak a törökkel való viszonyát jellemzi ama fel-fogása, hogy legégetőbb nemzeti érdeknek tartotta a birodalmat ellenében biztosítani. Feladata tehát a török ellen folytonos küzdés, mint halálos ellenség ellen.

Eme bevezetés után áttérhetünk feladatunk tulajdonképeni tárgyára, a pápák viszonya a magyar királyhoz.

Mátyás 1458. január 23-án királylyá kiálltatott ki. Karvajal János leveléből értesülvén erről a 80 éves aggastyán pápa III. Calixt, 1458. március 14-én így ír az ifju fejedelemnek: „Isten meghallgatta imádságot s könyeimnek jutalmát vettem, midőn téged mennyei ajándékkal, mint valamely isteni embert nemcsak a magyar birodalomnak, hanem az összes keresztény világnak adományozott, hogy ifju korodban jutván a kormányhoz a belháború elfojtása után Mahomed fajtáját dicsőséges harcban kiirtsad.“ A pápa e levele nem anyira levél, mint egy dicsőítő irat: „Feltűnt végre a lagszerencsésebb nap, midőn értésünkre esett, hogy az isteni kegyelem téged Magyarország királyának választott ki; a mint azt hittük is, meg is jósoltuk, hogy Isten, kiért boldog emlékü atyád oly dicsőn és vitézül harcolt, soha sem engedheti, miszerint házatok homályba boruljon. Ez okon megválasztásod hírére, oly nagy öröme magasztult föl szívünk, és annyira vigassággal feltűnk el, hogy lelkünk megállapodni nem bírt abban, mit írjunk fönségnek, milyen szavakkal fejezzük ki örvendezésünket, a mely, minthogy oly nagy, hogy nyelv azt ki nem

mondhatja, a halhatatlan Istennek adunk hálát, ki bennünket ez örömben részesített, téged pedig végtelen hatalmával e jeles és híres ország fölé emelt.“

Az, hogy a pápa ekként nyilatkozott, egyrészt Enea Sylvio, másrészt Carvajal János volt az eszközlője. Ez utóbbi volt különösen jó szelleme Magyarországnak.

Ugyanazon évben, melyben Mátyás királylyá választatott, elhalván Calixt, Enea Sylvio választatik római pápának, és felveszi II. Pius nevet. A pápa nagyszerű programmal kezdette meg pápaságát. Mint a keresztény hit előharcosa az ozman hitetlenség ellen lépett fel, elragadó hévvel és erélylyel vette kezébe a kereszténység ügyét. Mantuába congressust hívott össze és hogy elnöke legyen, 1459. januarius 29-én maga is elindult. Útközben szülőföldjére Siennába tért, a hol kiváló diszszel fogadá országunk követeit. A válasz, mit a pápa a követségnek adott, Magyarországot a kereszténység kelet felé fordított paizsának nevezi, fölemlíti, hogy Zsigmond, Albert és a most uralkodó Mátyás, valamint ennek atyja, számtalanszor megverték a pogányt, méltó tehát, hogy az apostoli szent szék különös kedvezésében részesüljön, melyet elhanyagolni nem fog. Ugyancsak a végből, hogy Magyarországon segítsen, hitta egybe a mantuai congressust, hová immár útban van. A pápa számos kedvezményt ígért Mátyás és így országunk részére, de épen ez fogja azon kelepcebe vinni, melyből nem talált szabadulást. A Hunyady-ház ellenségei, mint tudjuk, Fri-

magaménak, csak az az átkozott familiai büszkeség, azaz inkább a velem született tulságos szerénység ne állta volna utamat, de mindegy, segíteni nem lehet rajta, tehát leirom, hogy okuljon rajta minden philologus, kít a szerencsés véletlen oly helyzetbe hoz, hogy háziúr lehet Pesten, ha nem referál oly hamar, mint én.

*

Édes apám III-ad osztályu sőtiszt volt Marmarosban, tehát a hivatal s a vele járó fizetés nem volt nagy, azonban miből nem lehet szerezni, ha az ember takarékosan él? Édes apám bemutatta ezt, mert mikor szegény bucsut mondott ez árnyék világtól, 654 firt 34 krt hagyott hátra részemre, mint egyetlen fiára, aként, hogy 24 éves koromig a kamatokat, azután pedig az egész tőkét a kezemhez kapom. És e tőkének kamataiból, mely évenként 39 firt 26 krt tett ki, végeztem a középtanodát és philológiát. Hogy mikép azt is elmondom.

Normalis iskolaimban a barátoknál harangozó segéd és minister helyettes voltam, ezért aztán kidukált egy kis ágy principalisomnál és koszt a konyhafraternél. Algymnazista koromban a piaristáknál főharangozó és kurátorrá avanchiroztam s az maradtam egész hetedikig, itt már azon különbséggel, hogy a diá-

kok leveleit hordtam a postáról, a miért minden egyes levélért 2 krajcár jövedelemem volt, mihez hozzáadva évi 39 firt 26 kromat, azt tapasztaltam mikor a maturitást kezembe nyomták, hogy épen 100 bankó forintot spóroltam össze. Nagy pénz ez kérem, különösen olyan embernek mint én, aki még ennyit egy rakáson nem látott, de büszke is voltam rá! igaz ugyan, hogy nem mertem erről senkinek szólni, csak éreztem, mintha én volnék a világon a leggazdagabb ember. Ezzel aztán feljöttem Pestre és beiratkoztam philologusnak, mert nem dicsérem magamat, de annyit merek mondani, hogy én voltam mindig a legjobb linguista. Itt aztán akadt mindjárt konditióm egy esizmadiánál Budán a Tabánban, hol a teljes ellátáson kívül, mely, minthogy két legénnyel dolgozott, meglehetősen jó volt, még egy pár forintot is kaptam. Meglettem volna mindennel elégedve, a gyerekek és a gazda igen jók voltak hozzám, csak olyan átkozott messze ne lett volna; de később ehez is hozzá szokám, oda se néztem az egésznek s gyalogoltam mint egy kengyelfutó.

E közben mulott az idő, és én elértem huszonnégy évemet. Istenem minő nagyszerű nap lesz ez rám nézve, egyszer legalább én is független ember leszek életemben. Naponkint vártam a levélhordót, hogy mikor hozza meg végre boldogságomat, mely után már oly

gyest magyar királynak választották és a pápa Mátyás követeit mégis mint király követeit fogadja; de a pápa másként nem tehetett, mert míg egyrészt a császárt, ki iránt a hála sokféle kötelekével volt lekötözve, addig Mátyást, a törvényesen megválasztott magyar királyt, Calixt által a pápák részéről annak elismerttet nem sérthette meg. Különös gyöngeséget tanúsít II. Pius, a magyar követség eltávozta után. A császár követének azt mondja a többi között: „Eljöttek Mátyásnak, ki magát Magyarország királyának tartja, követei, hogy a szent szék iránt szokásos hódolatukat bemutassák.“ Az apostoli szent szék méltasága nem engedte, hogy őket másként fogadja, hanem mint királyi követeket, miután boldog emlékü elődje már elismerte volt Mátyást királyul, sőt ő maga is kezdetől fogva királynak címezte. Nem is tagadhatta meg tőle se jogosan, se tiszteséggel e nevezetet. Nem is dicsekedhetnek Mátyás követei, hogy valami különöst nyertek a pápától, „azt az egyet nyerték, a mi becsülettel semmiképen megtagadható nem volt, hogy irtunk kedves fiúknak, a sz. Angyalról címzett bibornoknak, a szentszék követének, hogy míg Mátyás a török elleni hadjárattal foglalatossá, egyházi fenyegetéssel gátolja azokat, kik e vállalatot akadályoznák, meg hogy ha szükségesnek mutatkoznék, az országban maradjon ama bibornok: ezt az egyet nyerte tőlünk Mátyás.“

(Folyt. köv.)

Felhívás

az országos nőipar-egylet érdekében

Magyarország lelkes fiai és hölgyeihez!

Azon állam, melynek nincsen kifejtett ipara és nem is törekszik azt létesíteni: nem számíthatatik Europa azon államai közé, melyek önmagukban bírják a jövő garantiáját.

Az ipar kifejlesztése nem egyedül államkormányi feladat; e téren a kezdeményezés s a továbbfejlesztés iránti érdeklődés fentartása főleg a társadalmat terhelő kötelezettség. Azon társadalom, melynek kívülről jövő erőre van szüksége, hogy mozgalmat mutasson, hasonló a gyermekhez, ki dajkája nélkül önmagával is tehetetlen semmi.

Hazánkban az utóbbi időben fölismerttetett a mondottak igazsága s a társadalom megkezdve a mozgalmat az iparfejlesztés terén, néhány év alatt oly haladást képes felmutatni, mely alapos reményt nyújt arra, miszerint Magyarország bizonyos idő multával ipar tekintetében sem lesz Europa nemzetesaládai között a legutolsó helyen, ha a kezdet erélyéhez méltó kitarással halad a kitűzött cél felé.

Az iparfejlesztés nagy horderejű mozgalmat folytatban van; hanem sajátságos tüneménynek tartjuk, hogy a mozgalom vezetői leginkább csak azon iparágak fejlesztésén foglalkoznak, melyek férfierőt, férfi kezet, férfi ellátást igényelnek.

Nem akarjuk tagadni, hogy nemzetgazdasági te-

régen epedek. Végre megérkezett. Utalvány volt 654 frt 34 krról. Az nap még felmondtam a csizmadiának, mert szándékom volt Pestre hurcolkodni, és kissé kipihenni magam a sok nyomoruság után, egyszersmint készülni a tanári vizsgára. E nap volt életemnek fordulópontja. E napon mondtam magamat először és tán utoljára boldognak.

A kik ezután pár hétre láttak, meg sem ismertek, annyira megváltoztam. Egész dandy lett belőlem. Bemutattam a világnak, hogy Sztahojek Dani is tud úr lenni, ha t. i. pénze van.

Lakásom a soroksári utcában az első emeleten volt, drága ugyan: 8 bankó forintot fizettem egymagam; akkor azonban tellett. Hej Istenem! szép, kedves szoba is volt; öröm volt benne lakni. Nem is mentem el hazulról, ha nem muszájt. Az ajtóra meg szépen kiragasztottam a vizitkártyámat, hogy „Sztahojek Daniel tanárjelölt,“ hadd tudja a világ, hogy én is élek.

Egyszóval: úr voltam. Ebéd vacsorára a „három medvébe“ jártam, reggelizni pedig a mint jött, egyszer egyik, másszor a másik kávéházba; ott aztán végig olvasván valamennyi lapot, dolgom után néztem, mely nem állott másból, mint tanulásból.

Egy vasárnapon szokottnál korábban kelvén fel,

a kávéházba siettem. Az idő csak fél nyolcra járt, még nem igen volt publikum, így hamarjába végig olvastam valamennyi ujságot. Mit tevő legyek most? haza nem mehetek még, mert vasárnap mindig később tiszogatnak a rendesnél, elhatároztam tehát, hogy megnézem a muzeumot, melyet, van már három esztendeje, hogy nem láttam. Ugy is lett. És én szépen felbalogtam. A természettár volt nyitva. Megnéztem mindent tövétől hegyéig a nélkül, hogy valami különösen lebilincselte volna figyelmemet, mert hát, a mint tesszik tudni, én philologus vagyok, s mint ilyen nem nagy barátja sem a zoológiának, sem a mineralogiának, sem pedig Japán és Chinának. Szemlélttem minden érdekeltség nélkül, nehogy azt találja gondolni a felügyelő invalidus, hogy csupán melegedni jöttem ide.

Már szándékom volt haza menni, midőn valami azaz inkább valaki visszatartott. Az a „valaki“ pedig egy csinos, rózsás arcú fiatal leányka volt, ki a népművészeti gyűjtemények előtt magyarázgatta picinyke hűgának azokat a szép színes chinai papírlámpásokat.

— Na Dani — megszólalt valami belsőmben — ilyen alkalom sem volt még módomban ismeretséget köthetni egy szép, angyali teremtéssel; egy esztendő mulva úgy is professor leszesz, akkor ki tudja . . . minden vérem arcomba szökött még a gondolatnál is,

kintetből ez a legjelentékenyebb; de midőn ezt megengedjük, figyelmeztetnünk kell egyszersmind az iparos mozgalom zászlóvivőit és barátait, hogy ne felejtkezzenek meg az általános mozgalom közepette azon iparágakról sem, melyek női izlést, női tapintatot, női ellátást tesznek szükségessé. Ne feledkezzenek meg arról, hogy a társadalom egyik felét, — talán a munkaerőre a férfiaknál alantabb fokon álló, de a társadalom jövőjére mindenesetre óriási befolyással bíró felét — nők képezik.

Az ipar általában, mint ipar fontos nemzetgazdasági tényező; e tekintetből véve a dolgot az iparágak között alig van különbség; mert tény ugyan, hogy az egyes iparág — tekintettel a helyi viszonyok, a nemzet jellege és szokásaira, — jövedelmezőbb, könnyebben fölvirágoztatható lehet, mint a másik; — de az általános ipar csak az egyes iparágak egyenletes cultiválása által fejlődhetik ki igazán.

Vannak azonban más tekintetek, melyek bizonyos iparágaknak nagyobb gondozását, szeretetteljesebb ápolását teszik szükségessé.

Ilyen tekintetek a társadalmi tisztesség; az emberbaráti szeretet; a családi erkölcs.

A nő úgy a társadalmi, mint a családi élet kövása. A mely társadalomban nincs biztosítva az, hogy saját szorgalma után tisztességes úton, esetleg a szülei és férji támogatás nélkül is megélhessen; hol a nő rajta kívül álló egyének szorgalmának gyümölcseire van utalva, ott a társadalom ezen fele el van veszve.

Ott a nő a társadalommal szemben csak tétlen bámuló, nem productív elem; a családban pedig gyámoltalan, mások kegyétől függő lény, mely vagy zérussá válik, mely sokszoroz, de nem számít; vagy elvetemül.

Ha azon vagytok, hogy kenyérkeresethez segítsétek az egyik ezeret, mely a társadalomban az erősebb fél; nem volna-e észszerű s az emberbaráti kötelességnek megfelelő a másik ezeret — mely a gyöngébb fél — szintén kenyérkeresethez segíteni?

Ha önállóvá akarjátok tenni támogatásaitok által az erősebb felet; mért nem támogatjátok még inkább a gyöngébbet, hogy az is önállóvá váljék?

Ha módot nyujtok a férfinak, hogy a társadalom tisztos tagja lehessen; nem érdemelné-e meg a fáradságot: tiszteres gondot fordítani arra, hogy a nő is ilyenné válhassék, akkor, midőn tudjátok, hogy a nő a társadalmi élet irányadója.

Ha jólétre segítitek a férfit, hogy családot alkothasson, nem volna-e szükséges a nőt is képessé tenni a jólét megszerzésére, mikor tudjátok, hogy a nő szolgálata, a nő gyámoltalansága, a nő nélkülözése: a család süllyedése, a család elerkölcstelenedése?

Ezelőtt körülbelül nyole évvel egy számra nézve kicsi, de a nemes és hasznos iránt őszintén lelkesülni képes társaság alakított egy egyletet, melynek „**Országos nőipar-egylet**“ címet adott.

Az egyletnek célja — alapszabályainak második szakasza szerint:

„Szóbeli előadások és a sajtó útján eloszlatni

hogy ki tudja, még feleségem is lehet e szép, ez igazán classicus alak.

Igen ám, de hogy ismerkedem meg vele, hiszen még életemben más nővel, mint a piaristák öreg szakácsnéjával, meg a budai csizmadiának istenfélő feleségével, még soha sem beszéltem. Tessék elhinni, hogy igen igen nagy trémábau voltam, a minőbe még diák koromban a mathematicai examenon sem voltam. Még a verejték is gyöngyözött a homlokomon, mert az a hang bensőmben csak nem hagyott békét, mindig sarkalt, hogy „Dani te, te Dani, ej de ügyefogyott vagy! nem látod, hogy szinte várja az a kis lány, hogy magyaráz egyet-mást neki a népismeretből; ej, ej Dani hogy lehetsz már ilyen trupák, hiszen olvastál te már életedben regényt, a melyben ilyenféle megszólítások voltak, „kedves nagysád.“ Minden szép nő nagysád, nem tudod te ostoba? Ne félj e szótól, nem olyan valami nagy titulus ez mint gondolod, mert azért van ott a „sád,“ hogy a „nagy“-ot megrontsa. Ilyenfélekép tüzelt e hang folyton és nekem kezdett a bátorságom megjönni. Isten neki, a hogy lesz ugy lesz! De hogy némi ürügyem legyen a megszólításra, ráreszkiroztam 30 krt és vettem egy „vezetőt“ a népisme gyűjtéményhez, azután beléptem ez isteni alak büvkörébe.

Minden vérem arcomba szökött, azonban a belső hang folyton bátorított.

— Nagysád — kezdém kissé akadozva, — ha megengedi egyet-mást elmagyarázok miután van könyvem — annyira belefáradtam e pár szóban, hogy a végít már csak ugy leheltem.

A hölgy rám vetette tüzes fekete szeméit, olyan bátorítólag, olyan jóakarólag, mintha azt mondta volna: Dani, ne félj, nem vagy te csunya gyerek, meg még se vagy olyan buta, mint gondoltad.

(Folytatása következik.)

Pattantyúk.

Zomboracz Pántának.

I.

Azt mondják, hogy ügyész csak is az lehet, akiben *ész van*
Az *ügyhöz* — hát hogy lett Homokosbul ügyész?...

II.

A bunyevácoknak varjúja, te vagy, Braca Panta!
Mely becsunyít a *saját fészke*be, ronda madár.

III.

Ostorodat, Pántó, rajtunk pattogtatod egyre;
Pánta, vigyázz hogy utóbb még ki ne csapja szemed.

Egy indogerman.

azon előítéleteket s elhárítani azon akadályokat, melyek a női keresetképeség kifejtésének útjában állnak és előmozdítani a nők elméleti továbbképezését; valamint a nőneműek munkaképességét külön ipar- és kereskedelmi szaktanítás által gyakorlatilag kifejteni úgy, hogy a nők magukat önerejükben tisztességesen fenntarthassák.

A cél megvalósítása végett az egyesület iskolát és női ipar műtermet állított föl, melyben a növendékek azon iparágakkal, melyek nők által elláthatók, nemcsak elméletileg, hanem gyakorlatilag is alaposan megismerkedtek s képesekké tettek ösmereteiknek a társadalomban a családban nemesak hasznát venni, hanem azokat tanítás által másokkal is közölni.

Nagy célok nagy mérvű kivételére nagy anyagi erő szükségeltetik. A kevés számú tagjai áldozatkészségére támaszkodó egyesület nem rendelkezett nagy anyagi erővel, annál fogva csak lassan, kicsi körre szorítkozva folytatta útját a nagy, a magasztos cél felé, melyet maga elé tűzött.

Munkálkodása nem volt zajos és nagy föltűnést provokáló, mindamellett a kivivott fontos eredmények által nemsokára magára vonta nemesak az országos kormányt, hanem egyes, a szép, a nemes és üdvösért lelkesülni tudó testületek és hatóságok figyelmét is.

Az ország kormánya s az említett testületek és hatóságok annál fogva siettek az egyesület némi évi segélyben részesíteni, hogy megkönnyítsék a kevés tagot számláló társaság nemes küzdelmét.

A társaság pedig kitartó buzgalommal iparkodott kitűzött célját elérni. A harc, melyet az előítélettel, a részvétlenséggel az anyagi akadályokkal folytatott — tekintve azt is, hogy úttörő volt e téren — nem volt könnyű s az egyesület mégis diadalt aratott.

A magas kormány fölismerte az egyesület által kitűzött cél nagy jelentőségét; iskolát alapított az „Országos nőipar-egyesület“ iskolájának mintájárt s állami segélyben részesítvén az egyesületet, följosította azt, hogy növendékeit államérvényes tanítói oklevelekkel lássa el.

Ezt nem mint sikert hozzuk föl; ez csak állami előismerése a sikernek, melyet a kisdud társaság eddigelé kivivott.

Az áldásdús eredmény, melyet az egyesület eddig kivivott, ott észlelhető azon — fájdalom eddigelé nem országosan kiterjedt — körben, melyre az egyesület hatását, korlátolt anyagi viszonyai között kiterjeszteni képes volt.

Az egyesületi iskola számtalan növendéket bocsátott vissza már eddigelé is a családokba, kik a nyert iparoktatás után nemesak a családnak hasznos tagjai, hanem alkalmilag, ha a sors úgy akarná, mint önálló kenyérkeresők is megfogják állani helyüket a társadalomban. Növendékei közül többen különböző magán, egyesületi és állami iskolákban, mint kitünő tanítónők lettek alkalmazva.

Az egyesület módot nyújt a lánynyal bíró, bármely

anyagi viszonyok között élő családapának, hogy lányát tisztos jövője iránt saját erejének és tehetségeinek kifejtése által biztosítsa. Az egyesület — eddigelé „Országos“ címének nem megfelelő körben ugyan — valósította a nő önállósítását.

Hogy az egyesület „Országos“ címének megfeleljen; hogy üdvös működését a korona minden területére kiterjeszthesse; hogy a nemzetgazdasági, emberbaráti, társadalmi és családkeresési tekintetéből fölülte fontos célt: a nőipar kifejtését nagyban és általában elérhesse, — az egyedül a társadalom lelkes fiai és leányai akaratától függ.

Ha önök filléreikkel azon anyagi helyzetbe hozzák az egyesületet, hogy azt tenni képes lesz, — ki fogja terjeszteni működését, az egész országra s productiv elemmé, önállóvá s a társadalom minden tekintetben hasznos tagjaivá fogja tenni ama nőket, kik jövőjüket önmagukban akarják biztosítani.

A cél, mely kormányzati uton sok ezrek kiadásával érhető csupán el, társadalmi uton csekély áldozattal elérhető.

Az „Országos nőipar-egyesület“ alapszabályainak 5-ik §-a szerint az egyesület alapító tagjaivá lehetnek azok, kik egyszer mindenkorra legalább 50 frt alapítványt tesznek s azt vagy készpénzben kifizetik, vagy kötvény által biztosítják az egyesület részére s csak annak 6%-től kamatait fizetik évenként. Rendes tagjaivá, kik 3 évre évenkénti 3, — pártoló tagjaivá, kik ugyan annyi időre 1 frt évi tagsági díjat kötelezik magukat az egyesület pénztárába befizetni.

Látható ebből, hogy a társadalom minden osztályának lehetővé van téve csekély adományával egy valóban nagy jelentőségű közérdek valóításához hozzájárulhatni. Az áldozat nem nagy s az eredmény nemzeti fontossággal bír.

Ugyanazért bátorokunk nagynevű főpapjainkat, jobbmódú lelkészeinket főurainkat és nagybirtokosainkat, Országgyűlési képviselőinket, köztörvényhatóságainkat, városainkat; a magán, egyesületi és hatósági tisztviselőket, s általában minden lelkes honfit és honleányt fölkeríteni, hogy aláírásaikkal lépjenek az egyesület tagjai közé s hassanak oda becses körükben, hogy a társadalom mentől több nemesen gondolkozó egyéne tömörüljön egygyé egyesületünk kebelében a nagy, valóban nemzeti és emberbaráti cél valóítása végett!

Budapesten, 1879. évi szeptember hóban.

Hazafiúi tisztelettel:

az „Országos nőipar-egyesület“ nevében:

Ruprecht-Demidoff Cornélia,

elnöknő.

Békey Imrené, Halász Dezsőné,

Kugler Mária, Tarnócy Gusztáv,

alelnökök.

Margitay Dezső

egyl. titkár.

A pénzküldemények — legcélszerűbben postautal-

ványnyal — „Békey Imréné urnó Ó Nagyságának, Budapest, zöldfa-utca, kecskeméti palota“ cím alatt küldendők. A befolyt összegek a nevek kitételével nyilvánosan nyugtáztatnak.

Különféle.

Haynald Lajos bibornoktól „A szentirási mézgák és gyanták termő növényei“ című botanikai mű jelent meg. Az érdekes értekezés 13 fejezetre van osztva s ezek közt van a myrrha és balzsam is. A tudós főpap művét vonzó s népszerű nyelven írta meg s a Kolozsvárt megjelenő „Magyar növénytani lapok“-nak a következő levél kíséretében küldte meg: „A tisztelt szerkesztőségnek ismételt nagybecsű fölhívása birhatott csak arra, hogy a szentirási gyanták és mézgák termő növényeiről irt akadémiái székfoglaló értekezésemnek eme népszerű kivonatát, — melyet akadémiái felszólítás folytán készítvén, az 1869-ik évben tartott közgyűlésen fölolvastam, de azóta halmozott s naponkint újabb meg újabb egyházügyi, országgyűlési, delegációi stb. foglalkozások miatt, a sajtó alá készíteni rá nem értem — most tiz évi sirjából kiemelve, ismét elővegyem, a mennyire az utolsó hetek számos egyéb teendői s kalocsai könyvtári segédforrásaim távolléte megengedték, ocula critico átnézzem s némi újabb adatokkal kiegészítve, kitűnő érdemességű lapja számára átengedjem. Értekezésem népszerű természete elegendőképen kimagyarazza annak okát, hogy a székfoglalómba fölvelt filológiai növénytani és kritikus érveléseket csak messziről érintve, a szövegbe terjedelmesen be nem irtam. — Haynald.“

Kula nagy község ajánlata a budapest-zimonyi vasút érdekében. Midőn a budapest-zimonyi vasút Szabadkán keresztül menő iránya érdekében a küldöttség Budapesten volt, Rác György, a kulai küldöttség tagja biztosítja az értekezletet, hogy Kula nagy községe erejéhez képest fog ajánlatával a cél eléréséhez járulni. Az ajánlat nagyságáról szerezzen magának tudomást a szíves olvasó a következő sorokból: Az 1879. december 23-ikán tartott községi képviselői gyűlésen Rác György a község érdekének megfelelőleg azt indítványozta, hogy a község az 1872-ben megszavazott földterület helyett 20,000 frtot, 500 kocsi és 1000 napszámot adjon, de oly határozott feltétel mellett, hogy az indóház a községtől 500 folyó ölnél távolabb ne legyen építve és a menyinyiben a vasút a község földjén keresztül menne, ezen földterület is ingyen engedjék át. Rech Ferenc nem hajlandó a Rác György által indítványozott összeget felajánlani, mert ily nagy összeg a népben elégedetlenséget szülne. Rác felelve Rechnek kijelenti, hogy a ki a község érdekét jól fel fogja, az említett összeg miatt nem lehet elégedetlen, néhány rövidlító lármájára pedig semmit sem kell adni. Kleiner Gyula a beszédendő 20,000 frtot külön kívánja kezelteni és kívánja, hogy Rác indítványa elfogadtassék. Az indítvány elfogadtatott. A határozat folytán a 20,000 frt 4 év alatt lesz beszédendő és a beszédés már az 1880-ik évben kezdessék meg, a befolyandó összeg pedig a takarékpénztárba tétessék.

A „Bács-Bodrog megyei gazdasági egyesület“ válaszmánya f. év január hó 11-én vasárnap d. e. 10 órakor Szabadkán, a „Bárány“ vendéglő helyiségében gyűlést tart, melyre a választmányi tagok tisztelettel meghívotnak. Az elnökség.

A zombori magyar nőegylet f. év január hó 20-án a városháza nagytermében az általa felállítandó kisedővő javára álarcos táncvigalmat rendez. — Belépti díj 1 frt s karzati jegy 3 frtjával Falcioné Gusztáv úr kereskedésében válthatók.

A zombori kereskedelmi ifjuság f. é. január hó 31-én a Vadászkiürt szálloda nagytermében zártkörű táncvigalmat rendez, melyre a meghívók legközelebb szétküldetnek. A tiszta jövedelem a helybeli városi közhórház javára fordítatik.

Kulán, Sylvester estéjén a nagy község férfi-közönsége nagy számmal jött össze a casino helyiségében, hogy az évtől társas vacsorával vegyen búcsút. A kedélyes multság egyesíté mindazokat, kik egymás iránt baráti érzelmekkel viseltetnek.

A magyar tűzoltók V. országos közgyűlése tűzoltó- és mentő-szerek, víz- és távirtdavezetési készítmények stb. effélék kiállításával Pozsonyban 1880. évi augusztus hó 20., 21., 22., 23. és 24-ik napjain fog megtartatni. — A kiállítás szabályzata — melyhez minden tűzoltó, gyáros iparos meghivatik — a zombori önkéntes tűzoltó-egylet parancsnokságához már beérkezett és bárki által Bittermann Nándor segédtiszt-nél megtekinthető. — E kiállításra a bejelentések 1880. év június hó 1-éig fogadtatnak el. — A kiállítandó tárgyak pedig legfelleb 1880. évi augusztus hó 10-éig a „magyar tűzoltók V. országos közgyűlése kiállítási bizottmányához Pozsonyban“ címezve küldendők.

Titelen mult hó 24-én volt tisztviselő választás a Casinoban. Elnök lett Joanovits Vasza, alelnök Sztrilich telekkvezető, igazgató Mezey Imre szolg. segéd. Jegyzők: Himmelstein; Miklusevits. Pénztárnok Perkovácz. Archivar Braila.

A zombori népköri tisztújítás f. é. január hó 11. délelőtt fél 11 órakor fog megtartatni; ugyaz nap esti 7 órakor egy társas vacsora is fog tartatni, melyre a t. résztvenni óhajtok 1 o. é. frt lefizetése mellett tisztelettel meghívotnak.

Kereskedelmi lapok címen Debrecenben Zalai Márk és Fazekas Sándor, a debreceni keresk. szaktanoda tanárai szerkesztése alatt és Kutasi Imre kiadásában megjelenik minden hét szombatján, egy a kereskedelmi és közigazdasági érdekeket felkaroló heti közlöny, mely kiválólag a kereskedelmi ifjuság művelődését és a kereskedelmi és közigazdasági ismeretek terjesztését tűzte ki célul. A szépen kiállított lap, (negyedréti nagy iv) mely egy rég érzett szükségletet pótol s hazai irodalmunkban e nemben mint egyetlen *kereskedelmi-, szak-, önképző- és társadalmi közlöny* méltán megérdemli a kereskedők, valamint a kereskedelmi ifjuságnak tömeges pártolását. Előfizetési ára egész évre 6 frt. Nevezett lap a kereskedői segédszemélyzet helyeszközlésével és üzleti hirdetések felvételével is foglalkozik. Mutatványszám kívánatra megküldetik.

Taborszky és Parsch nemzeti zenemű kereskedésében megjelent a „Cigány négyes“ (Párisi Emlék). Zongorára szerzé Kecskeméty Gyula.

Felelős szerkesztő: RADICS GYÖRGY.

Laptulajdonos s kiadó: Bittermann Nándor.